

1N

1924 METAI • SAUSIO MĖNUO

**KETURI
VĖJAI**

REDAKTORIUS J. PETRĖNAS

KAUNAS – KLAIPĖDA

ŽENGTE MARŠ!

MŪSŲ LABORATORIJA.

Mes žodžio darbininkai, žodžių pasiaukavę kantrūs meisteriai pavieniui ir būriais iš žodžio minkštimo dirbame naujus daiktus.

Nubalnoti mūsų Pegasai!

Mums nereikalingi jų sparnai aukštyn pakilti išdvelkėjusios dangaus parfiumėrijos uostyti.

Vyturiai ir lakštutės dėl mūsų gali būti ramūs: jų gramofoninių balsų vietoje, kad nuo jų pasilsėtumėm, mes mieliau klausysime kad ir karvės maurojimo!

Mes ryžtamės plačiai reikalingus daiktus dirbti.

Mūsų žodžio darbininkų profesija lygiai garbinga, kaip ir kitų, savo amata mėgjančių ir ji mokačių, meistrų. Majestotingos togos ir pranašingumą turįs pabrėžti paslaptingas išdidumas mums dabar svetimi ir jau pamiršti žaislai.

Mūsų draugai turi molį, plytas, akmenį, geležį, kietąjį ažuolą ar kitą kurią nors medžiagą, iš kurios sumani ranka padaro žmogui reikalingus daiktus.

Mes gi turime žodį. Pirmą visą ko stengiamės pažinti jį. O paskui prantame iš jo daryti naujas brangenybes.

Pirmas mūsų rūpesnis — auklėti mūsų pačių jėgas. Nes mes žinome, kad taip vadinamas įkvėpimas yra tik senas, menininkams kenksmingas prietaras, kuris dar ilg šiol kitų mokslo ir kasdienio gyvenimo prietarų tarpe užsiliko. Todėl nepasitikim pripuolamu įkvėpimu, bet stengiamės geležinės valios pagalba išmokyti laisvai valdyti žodį ir nuodugniai pažinti pamatus bei taisykles, kurios jį tvarko.

Kaip kalvis padrikos formos geležies gabalą, mes imame žallą žodžio medžiagą ir kietai kaustysime iš jos savo naujus dirbinius ir stengsimės, kad nei vienas žodis iš jų neiškristų!

Ir tik savo jėgomis pasitikėdami, eisime senuosius meno stuobrius laužti.

Darbą pradedam iš pat pamatų. Liaudies kūrinių primitingas prastumas tai ir yra tas sveikas kasės grūdas, iš kurio mes ugdysime atėties meną.

Trumpai gyvavo Lietuvoje knygose rašomas žodžio menas. Pabrėžiam, kad skiriam žmonių žodžio meną, kuris mus moko ir mokys, ir literatų kūrybą. Taigi ši, dažnai padrika, „kūryba“ — atšipadantės saldžiosios tėvynės mellės, paviršutinių liaudies motyvų pamėgdžiojimų ir paskutiniu metu žvalgdžupalakių simbolizmo bei aukštastiebio estetizmo atmiešta, — jau suspėjo surūginti tam tikras žodžių grupes. Todėl mūsų žodynas griežtai nuo tų palaikų valomas.

Šalin saldūs, tarp poetų lūpų nudilę, posmai!

Šalin gražumynai!

Sypsodamies savo plačiais padais mindome poėtinio darželio gėlynus! Praveriam smulkiai dabintus jo vartelius ir žengiam į lauką, kur žmonės ir mėšlą verčia ir stato aukštus bokštus.

Ar nenorit pakvėpint gėlių puokštę, kuri apjuosta Nemuno juosta?... .

KAS APLINKUI?

Sunki darbo pradžia.

Nes aplinkui visuotinas, lygus ir visai neslaptas snaudulys!

Pillečiai, kaip į kepalą įkepti vabalai, tūno sau.

Nieks nediršta ardyti šios nuostabios harmonijos!

Štai tapyba: —

Patys tapytojai ir jų mokiniai — jaunimas skustas ir neskustas bulves piešia.

Ir džiaugias!

Teatras: —

Rusų trečiaeilio provincijos teatro krapšči kopija. Aktoriai valdininkai, atlikę viršininkų uždėtas pareigas, stropiai seka Laisvės Alėjos naujienas. Irgi visas gerai!

Literatūra: —

Bendrai: prieškariniai atsiminimai. Kaip gera buvo!

Paskutiniu metu: miesčionišos ideologų pataikūnų iliustruota ir kitokia spauda.

Muzika: —

Iš katerinkų melodijų visuotinos masės pasigirsta atskiri balsai (Gruodis ir kiti), kuriuos mes visa širdžia sveikiname!

O šiaip visi patenkinti ir ramūs!

Ir mes nedrumsime ramybės „užbaigtų“ tapytojų, tokių pat aktorių ir muzikų.

Juk jie užbaigti gi!

O tikrai norjs gyventi jaunimas vis tiek su mumis bus!

DARBO DIRVA.

Štai padrikas žemėlapis, ne popierinis žemėlapis, bet tas, kur išdirbtose dirvose vėjai javus siūbuoja, kuriuo dunda garvežiai, kur ūžia dirbtuvės ir kur, kas svarbiausia, plačiai pasispietę plakas 3 000 000 krūtinų!

Sujauktas žemėlapis. Žemėlapis purvinais batais nupėduotas. Tačiau tai mūsų darbo dirva.

Čia mes randame meno alkanas minias, kurioms esam paslyžę dirbti.

KAS PRIEŠ MUS?

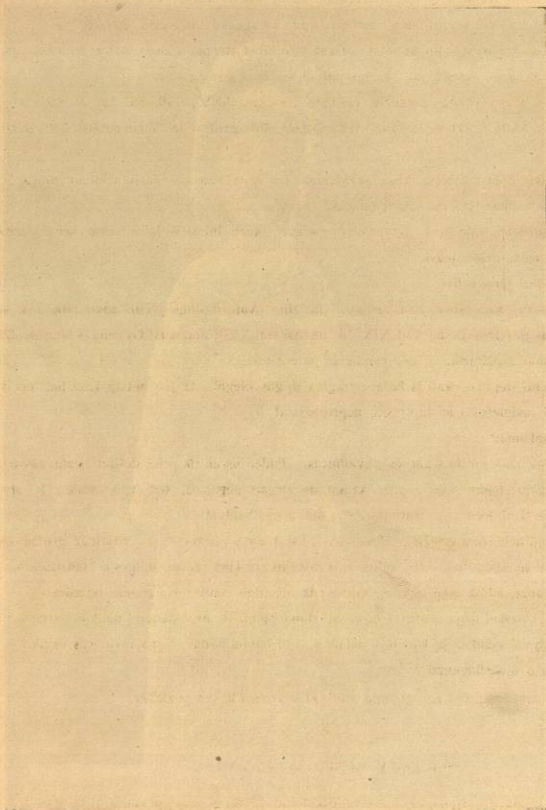
Vos žengėme žingsnį ir jau turime draugų ir priešininkų.

Pirma visa ko pažinkime priešinikus.

Jų yra keletas rūšių. Štai pamėgę savo švarko senas raukšles, pamėgę tylų, šiltą, šutu dvo-
kiantį, nevedintą jų gyvenimo orą, paprasti pillečiai, kurie popietiniam snaudului pajvairinti ima į rankas

Senovinio lietuvių kryžiaus ornamentas.

knygą. Jų tirsta, pilka ir rambi masė yra griežtai priešinga mums. Jie nori, kad menas švelniai ir atargiai kasytų jų papades.

Teatras, paveikslų paroda, knyga, koncertas tai jiems mados dalykai. Čia jie ieško sau įprastų, pažįstamo stiliaus „suprantamų“ kūrinų. Jų smagenys nemėgia griežtų šuolių. Kiekvieną naują reiškinį jie nepasitikėjimu sutinka. Tiesa, jie labai stropliai gauda madas ir naujienas, bet tik tos naujienos turi jų tarpe pasisekimo, kurios pajvairina seną įprastą stilių.

Mums nerūpi mūsų krašte augančiai smulkiai „miesčionijai“ pataikauti. Ji jau turi savo kluonių tarnų ir be mūsų, kurie jų skonio šventai laikydamies jau paplito ir iliustruotais laikraščiais ir knygomis.

Mes gi pulsime į šią rambiąją masę, skaldysime jos storulį savimi pasitenkinimo mūrą, kovosime su jų aklu atsidavimu seniems autoritetams.

Paprastieji piliečiai (taip jie ir patys save vadina), kurie bijosi iš savo senai senai sulipdyto kiauto nosį iškišti — mūsų priešininkai.

Dar priešininkai tai seneliai.

Mes juos tik pro šalį eidami paminėsime. Jie žili. Autoritetingi. Turi savo pažiūras, kurias jau vėlu judinti. Tos pažiūros gerai, kad XIX, o dažnai esti XVIII amžiaus! Gyvena iš jaunoje dienoje sukrauto meno kapitalo nuošimčių. Todėl ramūs ir patenkinti.

Ir kaip gi jiems nepykšti, kad iš kažkur dygsta dygūs diegai. Ir jau netaip kaip jie, bet kitaip drįsta dirbti! Dargi (akiplėšos!) jų autoritetų nepripažįsta!

Mes jiems sakome:

— Taip. Juk jūsų vardais gatvės pavadintos. Todėl jūs ne tik prieš dešimtį metų, bet ir šiaudien naudingi. Mes gi pradėjome naują vagą. Ariam ne žirgais pegasais, bet traktoriais. Ir stovėkit — nestovėkit pakelėje baidyklėmis — traktorius vis tiek nepasibaidys!

Dar yra ir kiti nemažiau griežti priešininkai. Tai įvairūs „estetai“ — riteringi grožio saugotojai! Aukštyn pakelti jų žvilgsniai. Jie kalba apie amžinybę, kuri tačiau neilgesnė laikotarpio, kada biliardo partija baigiama, kalba apie gelmes, kurios tik arbatinio šaukštuko gilumo tepasiekia.

Jie stengias iš paskutiniųjų (vargšai! kaip tai sunku jiems!) nepastebėti naujojo meno tankų, kurie traiško sarmatlyvai menkus jų kūrybos palaukus. Jų kovos būdai — tuščiaidurės tirados ir svarūs niekam nereikalingi mokslingumai.

Vos žingsnį žengėme, mes jau stojome prieš juos visus į kovos pozicijas.

MES. KIEK MŪSŲ? SU KUO MES?

Mes. Kiek gi mūsų? Kada 1922 metais išleidome „Keturių Vėjų“ pranašą buvo trys ar keturi. Dabar darbą pradėdam dešimty. Bet ne! Kiekvienas mūsų tvirčiausiai jaučia, kad su mumis eis visa jaunoji, gyvoji visuomenės dalis.

Mūsų pradėto darbo dirbtų ne šiandien, tai ryt ateis daug tų, kurie dabar Šiauliuose, Rokišky, Panevėžy, Mariampolėje, Biržuos ir Telšiuos ir kitose, po visą mūsų krašto žemėlapi išmėtytose tautinėse klumpėse.

Ateina mūsų pradėto darbo dirbtų ir mūsų pavaduotų gausus jaunų skaičius.
Mes neskaityme kiek mūsų, nes pajėgos, kaip vanduo pavasarį, kasdien auga ir didėja.

1922 metų vasario 16 d. istorinė data.

Pirmą syk tada pasirodė naujojo meno žodis. Nors nereikė mums sprogdinti akademijų, nereikė laužti storas tradicijų plutas, bet tvanki tų dienų atmosfera lygiai varžė mūsų pirmus žingsnius.

Tik keturi lapai. Skubiai mes juos užplėdėm. Tačiau jie sugebėjo pralodyti visas naminės kritikos pavartes.

Kas tik nekiaukterėjo?

Kad keikė mus tie, kuriuos mes priešais laikome, mus tik džiugino tai! Reiškia — mūsų kelias tikras!

Kad stebėjos piliečiai — mes supratom!

Bet didžiausias džiaugsmas mus virpino, kada mes girdėjome jaunųjų karštą pritarimą!

Tik metai praėjo. Tačiau jau matom šis „Pranašas“ tik trumpam mūsų vystymosi momentui charakteringas.

Štai ir dabar leidžiam senai pribrendusį, taip pribrendusį, kad sprogtinai jis lekia, laikraštį. Čia bus ne galutino ir ne klaidingo tobulumo pavyzdžiai, bet tik praeito kello biržės!

Čia ne paskutiniai mūsų siekimų punktai.

Pasiryžę kovoti, mes nesitenkinsime dalniais laimėjimais, nenurimsime ir naujus plotus užkariavę, bet nuolatos priekini!

Tiek sau.

O visiems kitiems sakome:

Darbą pradėdam ramiai.

Mūsų jauna dvasia abejones, kaip karšta skarda vandens lašus, tuojau tirpina!

Tačiau netepam niekeno lūpų pažadų lašiniiais.

Mes dirbsime, augsime ir ugdydysime.

Kada kas užaugs, nereiks pirštu rodyt, juk vistiek visi matys.

Ir štai mes žygiuojam

ir kviečiam visus,

kas jaunas ir gyvas, kartu žengti!

Keturi Vėjai.

